

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. [jméno] Tůmy, Ph.D. a soudců JUDr. Jiřího Švehly a JUDr. Marie Grygarové ve věci

žalobců: a) [jméno] [příjmení], [datum narození],
bytem [adresa],
b) [jméno] [příjmení], [datum narození],
bytem [adresa],
oba zastoupeni JUDr. [jméno] [příjmení], advokátem,
se sídlem [adresa],

za účasti

účastníka: [osobní údaje účastníka]
se sídlem [adresa],
zastoupený JUDr. [jméno] [příjmení], advokátem,
se sídlem [adresa],

o náhradě za vyvlastnění, o nahrazení rozhodnutí Krajského úřadu Pardubického kraje ze dne 4.8.2005, č.j. K [číslo] OM/Kš, o odvolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. dubna 2018, č.j. 16C 65/2008-161,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výrocích I. a II. potvrzuje.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku III. mění tak, že Česká republika nemá vůči žalobci a) právo na náhradu nákladů řízení státu a žalobkyně b) je povinna zaplatit České

republiky - Krajskému soudu v Hradci Králové náhradu nákladů řízení státu ve výši 881 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobci podali dne [datum] k soudu prvního stupně žalobu podle části páté o.s.ř. Navrhli, aby soud znovu projednal věc rozhodnutou Krajským úřadem Pardubického kraje ze dne 4.8.2005, č.j. K [číslo] OM/Kš. Tímto správním rozhodnutím došlo k zamítnutí odvolání žalobců a potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu Lázně Bohdaneč ze dne 28. ledna 2005, č.j. T80/1088-401 2004 Hř/79, jímž tento správní orgán jako vyvlastňovací úřad rozhodl vedle vyvlastnění pozemků (dle tehdejšího stavu evidence v katastru nemovitostí) p. [číslo] o výměře 3.431 m², [číslo] o výměře 38 m² a [číslo] o výměře 35 m² vše v k. ú. [obec] (dále též, „předmětné pozemky“) v podílovém spoluvlastnictví žalobců ve prospěch účastníka též o náhradě za toto vyvlastnění ve výši 110.375 Kč pro každého z žalobců. V projednávané věci se žalobci domáhají nového rozhodnutí o výši náhrady za toto vyvlastnění a navrhuje, aby soud určil výši náhrady pro každého z žalobců ve výši 437.500 Kč. Mají za to, že přiznaná náhrada není přiměřená, neboť žalobci pocítují morální újmu, když předmětné pozemky v dobách zlých živily generace jejich předků a z těchto důvodů mají k nim citový vztah. Výše přiznané náhrady rovněž neodpovídá ústavně zaručeným právům žalobců a je nižší než je běžný standard v členských zemích EU, když neumožňuje žalobcům zakoupit pozemky jinde, na kterých by mohli realizovat své plány. Domáhají se tak přiznání náhrady za vyvlastnění ve výši obvyklé tržní ceny podle § 2 odst. 1 zák. č. 151/1997 Sb.,

o oceňování majetku, na základě zhotoveného znaleckého posudku.

2. Účastník považoval napadené rozhodnutí správního orgánu v části týkající se přiznané náhrady za vyvlastnění za věcně správné a žalobu za nedůvodnou a navrhl její zamítnutí. Má za to, že náhrada určená na základě jím pořízeného znaleckého posudku ve výši 63 Kč za 1/ m² je v souladu s právní úpravou v době vyvlastnění.

3. Soud prvního stupně napadeným rozsudkem žalobu zamítl (výrok I.), rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.) a uložil každému z žalobců povinnost zaplatit na náhradě nákladů řízení České republice 3.525 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku na účet soudu prvního stupně (výrok III.).

4. Po zhodnocení včasnosti žaloby vyšel soud prvního stupně po skutkové stránce ze zjištění učiněných správním orgánem, jež (zjevně) převzal ve smyslu §250e odst. 2 o.s.ř. Vzal za zjištěné, že dne [datum] podal účastník Městskému úřadu Lázně Bohdaneč návrh na vyvlastnění předmětných pozemků za účelem výstavby tělesa dálnice D 11 v úseku [obec] – [obec], přístupu na pozemky a souvisejících úprav. [příjmení] o získání pozemků byly bezvysledné, proto na základě tohoto návrhu došlo k rozhodnutí o vyvlastnění s celkovou náhradou ve výši 220.750 Kč, když správní orgán vyšel ze znaleckého posudku znalkyně [jméno] [příjmení] [číslo] 2004 o zjištění náhrady podle tehdy platné vyhl. č. 122/1984 Sb., o náhradách při vyvlastnění staveb, pozemků,

porostů a práv k nim, která odkazovala na platné cenové předpisy, konkrétně pak na vyhl. č. 540/2002 Sb. ve znění vyhl. č. 452/2003 Sb. Toto rozhodnutí nabylo právní moci [datum]. Výši obvyklé ceny předmětných pozemků v čase a místě ke dni [datum] bez přihlédnutí k jejich zhodnocení či znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění zjistil soud prvního stupně ze znaleckého posudku ustanoveného znalce [příjmení] [jméno] [příjmení] ze dne [datum], podle kterého je obvyklá cena těchto pozemků 28.032 Kč až 35.040 Kč, když vyšel z úvahy, že šlo o půdu vedenou v katastru nemovitostí jako ostatní plocha, fakticky využívanou k zemědělské produkci. Cena takové půdy byla v r. 2004 v rozmezí 8- 10 Kč za m². Soud prvního stupně vyšel i z dodatku k uvedenému znaleckému posudku, podle kterého by obvyklá cena předmětných

pozemků s přihlédnutím k jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění – k zastavení dálnice – činila 63 Kč za m².

5. Po právní stránce dospěl soud prvního stupně k názoru, že v souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne [datum] ve věci sp.zn. II. ÚS 1135/14 nebo rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2017 ve věci sp.zn. 21Cdo 3171/2016 je nutno při rozhodování o výši náhrady za vyvlastnění postupovat v řízení podle části páté o.s.ř. za použití právní úpravy účinné v době rozhodnutí. V souladu s § 10 zák. č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, je tak nutno vycházet z ceny obvyklé, nikoli ceny úřední. Náhrada má být stanovena takovým způsobem a v takové výši, aby odpovídala majetkové újmě, která se u vyvlastňovaného projeví v důsledku vyvlastnění, a cena pozemku nebo stavby se určí vždy podle jejich skutečného stavu a účelu užití ke dni podání žádosti o vyvlastnění, přitom se nepřihlédne k jejich zhodnocení či znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění. Vzhledem ke znaleckému zjištění, že obvyklá cena předmětných pozemků činila ke dni [datum] částku 8 – 10 za m², je náhrada poskytnutá žalobcům ve výši 63 Kč za m² dostatečná neboť za vyšší cenu by za dané situace neprojevil o předmětné pozemky zájem jiný zájemce, když s vědomím maximální výkupní ceny by takový obchod ztrácel ekonomický smysl. Jako nerozhodné pak soud prvního stupně shledal tvrzení žalobců, že město Hradec Králové vykupuje pozemky pro komunikace již od roku 1997 za 450 Kč až 560 Kč, stejně jako tvrzení o výši výkupní ceny pro dálnici D 11 od paní [příjmení], neboť se jedná o nesrovnatelné údaje, když jednak se týkají jiného typu pozemků v jiné lokalitě nebo se jednalo o součást výjimečného celkového vypořádání rozsáhlé výměry pozemků vůči státu. Proto soud prvního stupně žalobu podle § 250i o.s.ř. zamítl.

6. O náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky rozhodl soud prvního stupně podle § 142 odst. 1 o.s.ř., když účastník se náhrady nákladů řízení vzdal. Náhrada nákladů řízení státu, jež spočívají v přiznaném znalečném, byla uložena rovným dílem každému z žalobců podle § 148 odst. 1 o.s.ř.

7. Proti tomuto rozsudku podali podle § 204 odst. 1 o.s.ř. včasné odvolání žalobci, které odůvodnili tím, že soud prvního stupně přijal závěry ze zpracovaného znaleckého posudku, který nesprávně vyšel z vyhl. č. 540/2002 Sb. a nikoli z ceny obvyklé v době vyhlášení rozsudku. Stejně jako ve vyvlastňovacím řízení tak byla použita cena úřední, nikoli cena obvyklá, kterou by vyvlastňovaný získal při smluvním převodu. Nelze tak vycházet ze závěru, že žalobcům byly vyvlastněny pozemky charakteru zemědělské půdy ani z nesprávného závěru znalce, že jím zjištěná cena odpovídá ceně, za kterou by kupoval pozemky pro stavbu dálnice účastník. Soud prvního stupně rovněž vyšel z nesprávného názoru, že náhrada má vycházet z obvyklé ceny ke dni žádosti o vyvlastnění (tj. [datum]), když naopak podle § 154 o.s.ř. je nutno vycházet ze skutkového stavu v době rozhodnutí. Dle znaleckého posudku zpracovaného v průběhu odvolacího řízení znalkyní [příjmení] [jméno] [příjmení] na základě objednávky žalobců činí obvyklá cena předmětných pozemků 2.900.000 Kč. Žalobci navrhli, aby odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobcům přizná náhradu za vyvlastnění ve výši aktuální tržní ceny pozemků na základě zpracovaného znaleckého posudku, popř. aby rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Účastník se k odvolání žalobců vyjádřil tak, že nesouhlasí se znaleckým posudkem předloženým ze strany žalobců, neboť tento posudek srovnává nesrovnatelné, a to zejména co do použitých srovnávacích pozemků. Naopak za správné považuje účastník posudek ustanoveného znalce, který i při svém výslechu vysvětlil, jakým způsobem se cena obvyklá pro potřeby určení náhrady za vyvlastnění zjišťuje. Zejména vysvětlil důsledky situace, že v případě vyvlastňování pozemků pro účely veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury je zde omezený trh srovnatelných pozemků. Rovněž vysvětlil neporovnatelnost výkupní ceny v případě pozemků v původním vlastnictví paní [příjmení], kdy sjednaná cena byla průměrem obvyklé ceny pozemků ve dvou katastrálních územích, kdy první spadá pod [obec], další pod obec Stěžery. [příjmení] srovnávání s těmito pozemky a rovněž s pozemky určenými pro komerční účely je v této věci

nepoužitelné. Účastník navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

9. Odvolací soud přezkoumal k odvolání žalobců napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení tomuto rozhodnutí předcházející dle § 212 a § 212a odst. 2, 3 a 5 o.s.ř. a dospěl k závěru, že odvolání žalobců ve věci samé není důvodné.

10. Jde-li o posouzení včasnosti podané žaloby, je závěr soudu prvního stupně správný a odvolací soud na správné odůvodnění soudu prvního stupně v tomto směru pro stručnost odkazuje. Řídili-li se žalobci při uplatnění svého nároku poučeními poskytnutými jim ze strany správního orgánu či soudu (byť případně i poučeními nesprávnými), je žaloba v projednávané věci včasná, i kdyby byla objektivně podána až po uplynutí lhůty stanovené v tehdy účinné právní úpravě (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.8.2014 ve věci sp.zn. 8 As 48/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8.6.2011 ve věci sp.zn. 28Cdo 3097/2010).

11. Rovněž z časového hlediska dospěl soud prvního stupně ke správnému závěru, že pro posouzení výše náhrady za vyvlastnění předmětných pozemků žalobců (jež jsou v současnosti evidovány v katastru nemovitostí pod p. [číslo] v k. ú. [obec]) je nutno v projednávané věci použít právní úpravu účinnou v současnosti, byť vyvlastňovací řízení bylo zahájeno dne [datum] a rozhodnutí o vyvlastnění těchto pozemků bylo vydáno [datum] (resp. nabylo právní moci [datum]). Vzhledem k časovému odstupu od zahájení vyvlastňovacího řízení i samotného vyvlastnění předmětných pozemků by byla narušena rovnováha mezi požadavky obecného zájmu a imperativy ochrany vlastnického práva, pokud by měla být náhrada za vyvlastnění předmětných pozemků určena v souladu s tehdy účinnou právní úpravou podle § 111 odst. 2 zák. č. 50/1976 Sb., stavební zákon (ve znění účinném do 30.6.2006), a § 2 odst. 1 vyhl. č. 122/1984 Sb., o náhradách při vyvlastnění staveb, pozemků, porostů a práv k nim, podle tehdy platného cenového předpisu (tj. jako cena zjištěná) a nikoli jako spravedlivá náhrada představovaná cenou obvyklou (tržní) (srov. zejm. závěry vyjádřené v nálezů Ústavního soudu ze dne [datum] ve věci sp.zn. II. ÚS 1135/14).

12. Podle § 10 odst. 1 písm. a) zák. č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění (vždy ve znění účinném od 1.2.2013, jak zdůvodněno shora), za vyvlastnění náleží vyvlastňovanému náhrada ve výši obvyklé ceny pozemku nebo stavby včetně jejich příslušenství, došlo-li k odnětí vlastnického práva k nim.

13. Podle § 10 odst. 3 zákona o vyvlastnění náhrady podle odstavců 1 a 2 se stanoví takovým způsobem a v takové výši, aby odpovídaly majetkové újmě, která se u vyvlastňovaného projeví v důsledku vyvlastnění.

14. Podle § 10 odst. 4 zákona o vyvlastnění stanoví-li se náhrada na základě ocenění, musí být ocenění provedeno podle oceňovacího předpisu účinného v době rozhodování o vyvlastnění. V případě, že obvyklá cena pozemku nebo stavby by byla nižší než cena zjištěná podle oceňovacího předpisu, náleží vyvlastňovanému náhrada ve výši ceny zjištěné podle oceňovacího předpisu.

15. Podle § 10 odst. 5 zákona o vyvlastnění cena pozemku nebo stavby se pro účely stanovení náhrady určí vždy podle jejich skutečného stavu ke dni podání žádosti o vyvlastnění; přitom se nepřihlédne k jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění.

16. Podle § 24 odst. 4 zákona o vyvlastnění výroky o náhradě za vyvlastnění vyvlastňovací úřad stanoví výši náhrady pro vyvlastňovaného, jakož i pro oprávněného z věcného břemene, jejichž práva vyvlastněním zanikají, a uloží vyvlastniteli, aby jim náhrady zaplatil ve lhůtě, která nesmí být delší než 60 dnů od právní moci rozhodnutí (písm. a/), uloží vyvlastniteli, aby nahradil vyvlastňovanému jím vynaložené náklady na vyhotovení znaleckého posudku, a určí k tomu lhůtu, která nesmí být delší než 60 dnů od právní moci rozhodnutí (písm. d/).

17. Z citovaných ustanovení vyplývá, že ob stojí i celkový závěr soudu prvního stupně o nedůvodnosti návrhu žalobců na přiznání vyšší náhrady za vyvlastnění, než byla přiznána rozhodnutím správního orgánu, byť důvody, které shledává odvolací soud, jsou částečně odlišné.

18. Při právním posouzení projednávané věci je nutno vyjít především z toho, že daná věc obsahuje zřetelný ústavněprávní (lidskoprávní) rozměr ve smyslu ochrany majetku podle čl. 11 LZPS, resp. dle čl. 1 Dodatkového protokolu [číslo] ze dne [datum] k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne [datum] (vyhlášeno jako sdělení Federálního ministerstva zahraničí [číslo] Sb.) či čl. 17 Listiny základních práv Evropské unie (vyhlášeno jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí [číslo] Sb. m. s.). V tuzemském ústavním pořádku je navíc pro vyvlastnění majetku stanoven výslovný příkaz, podle kterého vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu (čl. 11 odst. 4 LZPS).

19. Dále je pak nutno zohlednit, že řízení o žalobě ve věci, o níž bylo rozhodnuto správním orgánem, podle části páté o.s.ř. je nové projednání sporu nebo jiné právní věci v oblasti soukromého práva u soudu a nové rozhodnutí ve věci, dospěje-li soud k jiným závěrům než správní orgán. [příjmení] projednání věci soudem tak navazuje na řízení před orgánem, aniž by bylo jeho výsledky vázáno, a zaručuje, že spor nebo jiná právní věc budou soudem definitivně projednány a rozhodnuty, aniž by věc mohla být vrácena správnímu orgánu k dalšímu projednání a rozhodnutí. Nejedná se tedy o přezkum rozhodnutí správního orgánu, nýbrž o řízení, ve kterém soudy v občanském soudním řízení znovu projednávají a meritorně (věcně) rozhodují spory a jiné věci soukromého práva, o nichž (jako výjimka z pravidla) rozhodly podle zákona již dříve správní orgány. Věc je soudem znovu v celém rozsahu projednána a posouzena jak po stránce skutkové, tak právní, přičemž soud není v tomto řízení vázán ani skutkovým stavem, jak byl v předchozím správním řízení zjištěn správním orgánem, ani jeho právním hodnocením věci. Soud napadené správní rozhodnutí nepřezkoumává, nýbrž věc (v tzv. plné jurisdikci) nově posuzuje meritorně.

20. Na základě výkladu čl. 1 Dodatkového protokolu [číslo] k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod zaujal Evropský soud pro lidská práva ve své rozhodovací činnosti opakovaně názor, že poskytnutí náhrady za vyvlastněný majetek je nutno považovat za součást celkových opatření k zachování spravedlivé rovnováhy mezi veřejným zájmem na vyvlastnění majetku a ochranou základních práv jednotlivce (viz např. rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] Sporrong a Lönnroth proti Švédsku, rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] Pressos Compania Naviera S.A. a ostatní proti Belgii). Vyvlastněná osoba má proto zásadně obdržet náhradu, jejíž výše by byla opodstatněná vzhledem k hodnotě majetku, jehož byla zbavena. Z toho vyplývá, že výše zmíněné rovnováhy je zpravidla dosaženo, pokud náhrada vyplacená vyvlastněnému je v rozumném poměru k obvyklé hodnotě majetku v době, kdy k odnětí vlastnictví došlo, aby vyvlastněný nebyl nucen nést mimořádné a tíživé břemeno v důsledku zásahu do svého vlastnického práva (srov. např. rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] [příjmení] proti Francii, rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] [příjmení] a [příjmení] proti České republice). Při stanovení výše náhrady pak platí požadavek individuálního posouzení každé jednotlivé věci podle konkrétních okolností vzhledem k postavení dotčených subjektů a povaze vyvlastňovaného majetku (srov. např. rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] Kozacıoğlu proti Turecku). Přitom neplatí, že spravedlivé rovnováhy musí být vždy dosaženo právě vyplacením obvyklé ceny vyvlastňovaného majetku. Je třeba brát v úvahu i sílu veřejného zájmu opodstatňujícího vyvlastnění, jenž může podle okolností odůvodnit poskytnutí nižší náhrady než na základě určení obvyklé ceny vyvlastňovaného majetku (srov. např. rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] [příjmení] a ostatní proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] Broniowski proti Polsku, rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] Urbárska obec Trenčianské Biskupice proti Slovensku), či ve výjimečných případech i absenci poskytnutí jakékoli náhrady

(srov. např. rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] [obec] kláštery proti Řecku, rozsudek ESLP ze dne [datum] ve věci sp.zn. [číslo] [příjmení] a další proti Německu).

21. V tomto smyslu Ústavní soud zaujal názor, že vyvlastněná osoba má v zásadě obdržet náhradu, jejíž výše je rozumná vzhledem k hodnotě majetku, jehož byla zbavena. Rovnováha mezi požadavky obecného zájmu a imperativy ochrany vlastnického práva by byla narušena, pokud by dotčená osoba byla nucena nést „nepřiměřenou zátěž“. Přitom obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne [datum] ve věci sp.zn. II.ÚS 1135/14).

22. V rovině jednoduchého práva (zákona) se uvedená východiska promítají v současnosti v úpravě stanovené v zákoně o vyvlastnění, jenž v průběhu času doznal závažných změn. Jelikož pro projednávanou věc je nutno použít právní úpravu účinnou v současnosti, jak zdůvodněno shora, je významné zohlednění též významu novelizace zákona o vyvlastnění provedené zák. č. 405/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, ve znění zákona č. 209/2011 Sb., jenž nabyl účinnosti dne [datum].

23. Soud prvního stupně posoudil věc správně (a v souladu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu) v tom smyslu, že náhrada za vyvlastnění předmětných pozemků odnětím vlastnického práva žalobců se neodvozuje zcela od stavu předmětných pozemků ke dni rozhodnutí o vyvlastnění, nýbrž je nutno odhlédnout od okolností vyvolaných samotným procesem realizace veřejného zájmu spočívajícím ve výstavbě veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury, pro který k vyvlastnění dochází. Tento závěr pak výslovně vyplývá, z ustanovení § 10 odst. 5 zákona o vyvlastnění s účinností od [datum], podle kterého je při stanovení obvyklé ceny vyvlastňovaných pozemků či staveb nutno odhlédnout od jejich případného zhodnocení či znehodnocení vyvolaného v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění.

24. Dle ustáleného názoru odvolacího soudu je možno navíc toto pravidlo dovodit výkladem i podle znění vyvlastňovacího zákona účinného do 31.1.2013, a to jak na základě samotné povahy institutu náhrady za vyvlastnění a jejího účelu, jak uvedeno shora, tak i na základě výkladového pravidla historického. V tomto směru platí, že ustanovení § 10 odst. 4 a 5 zákona o vyvlastnění nebyla s účinností od 1.2.2013 do textu zákona vložena za účelem zakotvení normativní změny v dosavadní nevyhovující právní úpravě (jak se tomu kupříkladu stalo ve vztahu k režimu soudního přezkumu rozhodnutí vyvlastňovacích úřadů), nýbrž pouze jako způsob výslovného odstranění nejasností, jež v právní praxi vyvolávala dikce předchozího znění zákona. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zák. č. 405/2012 Sb. (sněmovní tisk [číslo], 6. volební období, 2010 [číslo]) v tomto směru výslovně uvádí, že náhrada za vyvlastnění byla v době schvalování tohoto zákona předmětem odborných diskuzí a činila problémy v rozhodovací praxi. Tyto problémy se projevovaly zejména v určování náhrady za odnětí vlastnického práva k pozemku nebo stavbě ve výši obvyklé ceny. Tím, že zákon v původním znění použil při určování náhrady za vyvlastnění pouze cenu obvyklou, vnesl do dané problematiky určitý rozpor, který se projevil zejména u oceňování pozemků pro stavby dopravní infrastruktury. Tento rozpor pak tato novelizace řeší tak, že se jasně vyjadřuje, jaký stav má být pro stanovení obvyklé ceny určující. Cena má být stanovena podle stavu majetku, o který vyvlastňovaný skutečně přichází, tedy nepřihlédne se ke zhodnocení ani k znehodnocení stavby nebo pozemku navrženým účelem vyvlastnění, tudíž při stanovení obvyklé ceny bude možné zohlednit trh s obdobnými pozemky nebo stavbami.

25. Bez ohledu na použité znění zákona o vyvlastnění tak platí, že cenou obvyklou, jež je rozhodující skutečností pro stanovení náhrady za vyvlastňovaný majetek ve smyslu poskytnutí ekvivalentu odnímaných hodnot a dosažení spravedlivé rovnováhy mezi veřejným zájmem a ochranou majetku jednotlivce, je taková cena majetku, jež není ovlivněna tím, že daný pozemek nebo stavba mají být využity za účelem dosažení veřejného zájmu. Neboť by to byl právě tento veřejný zájem, který by určoval výši poskytnuté náhrady, a nikoli skutečný rozsah majetkové újmy, která je v důsledku realizace veřejného zájmu vlastníku způsobena. Nedochovalo by tak k poskytnutí odškodnění odpovídajícímu ekvivalentu odnímaných majetkových hodnot nabytých v minulosti vyvlastňovanou osobou, nýbrž k ocenění samotné hodnoty veřejného zájmu. Investičně vzato (míněno v nejširším smyslu tohoto výrazu) by tak nedocházelo k nahrazení zmařené investice vlastníka do nabytí a držby vyvlastňované věci, nýbrž k proplácení výsledku investice vynaložené vyvlastnitelem do realizace veřejného zájmu.

26. Ostatně nesprávnost opačného výkladu dokumentuje i jeho nepřipustný praktický důsledek, jenž souvisí s tím, že právě v důsledku realizace veřejného zájmu na dané nemovitosti (tedy nikoli ze samotné povahy a stavu této nemovitosti) se vyvlastňovaný pozemek stává neobchodovatelnou komoditou a vzniká asymetrický a deformovaný tržní stav, v němž na jedné straně stojí neomezený počet vlastníků pozemků a na straně druhé omezený počet potenciálních zájemců o výkup. Toto stav pak není příznačný pouze pro vyvlastňování pozemků a staveb pro potřeby výstavby veřejně prospěšných staveb dopravní nebo technické infrastruktury (byť zde se tento problém projevuje v praxi nejčastěji), nýbrž jedná se o obecnou povahu institutu vyvlastnění prakticky bez ohledu na konkrétní povahu veřejného zájmu, neboť počet osob pověřených realizací veřejného zájmu je oproti počtu vlastníků vhodných pozemků a staveb téměř vždy asymetrický.

27. Proto při případném zohledňování i takových cenových okolností, jež souvisí se samotným účelem vyvlastnění, vede znalecké dokazování týkající se oceňování takového typu běžně neobchodovatelné nemovitosti (tj. zejm. pozemku nabývaného právě pro účely realizace veřejného zájmu) nutně k uplatňování zásadně nepřipustných znaleckých postupů spočívajících v hledání spravedlivé (fair) hodnoty těchto pozemků, ačkoli nalézání spravedlnosti (přiměřenosti) při vypořádání majetkových poměrů dotčených osob je otázkou právní, nikoli otázkou odborně skutkovou, a její zodpovězení není úkolem znalce, ani nejde o součást jeho odborných znalostí, nýbrž přísluší výhradně soudu. Uplatnění různých náhradních (netržních) znaleckých metod při stanovení ceny obvyklé jistě nelze a priori zcela vyloučit, z povahy věci se však může jednat pouze o výjimečné situace, kdy by realizací veřejného zájmu byly dotčeny pozemky či stavby dosahující samy o sobě zcela mimořádného (zpravidla nadstátního) významu, u nichž je řádný trh s nimi z povahy věci (tj. bez ohledu na jejich dotčení zamýšlenou realizací veřejného zájmu) vyloučen (např. kulturní či sportovní objekty evropského významu apod.). O takovou situaci se však v projednávané věci v žádném případě nejedná, když vyvlastněné pozemky žalobců žádný takovýto výjimečný charakter nemají, a proto není důvod při zjištění jejich obvyklé ceny přistupovat k jakýmkoli výjimečným znaleckým postupům použitelným povahově pouze pro tržně nestandardní situace.

28. Rovněž nelze přehlédnout, že právní názor žalobců o stanovení náhrady za vyvlastnění podle obvyklé ceny vyvlastňované věci bez dalšího, a tedy i s případným přihlédnutím k vlivu samotného procesu realizace veřejného zájmu na tuto cenu, by vedl nevyhnutelně k nerovným důsledkům. Především by nemohl být dost dobře zohledněn původní stav a účel vyvlastňované věci, neboť právě v důsledku probíhající realizace veřejného zájmu je již nový stav a účel dotčené věci nadobro předurčen. Prakticky vzato by tak nebylo možné adekvátně zohlednit rozdíl v náhradě za vyvlastnění pozemků, jež vlastník (či jeho právní předchůdce) nabyt a držel před zahájením realizace veřejného zájmu jako pozemky tzv. stavební (tj. za účelem obytné či průmyslové výstavby vzhledem ke stavu územního plánování), oproti vlastníků pozemků zemědělských a obdobných, neboť u všech dotčených pozemků by se po zahájení realizace

veřejného zájmu jednalo bez rozdílu o pozemky určené (územním plánováním) k realizaci veřejného zájmu. Reálně by tak zejména vlastníkům těchto tzv. stavebních pozemků nebyla poskytnuta náhrada spočívající v ekvivalentu odejmutých majetkových hodnot umožňujících jim možnost opatření náhradních pozemků v obdobné kvalitě, nýbrž náhrada zpravidla nižší, přičemž u vlastníků zemědělských pozemků by nastal efekt zpravidla opačný. Jednalo by se tedy o stav zcela nepřipustně nerovný.

29. Obdobně by pak v případě, kdy by realizace veřejného zájmu spočívala v účelu, jenž podstatně či zcela znehodnocuje použitý pozemek (např. zřízení různých ochranných pásem, výstavba vodních děl, provoz skládky komunálního odpadu apod.), byla obvyklá cena takovýchto pozemků vzhledem k jejich použití pro účely tohoto veřejného zájmu minimální, a tudíž i náhrada za vyvlastnění nepřipustně nízká. Lze tedy uzavřít, že uvedený postup ze své podstaty nemůže vést k dosažení spravedlivé rovnováhy mezi veřejným zájmem na vyvlastnění majetku a ochranou majetkových zájmů jednotlivce, naopak pro řadu vlastníků by to dokonce znamenalo uvalení nepřiměřeného břemene ve smyslu shora uvedených ústavních východisek.

30. V tomto směru pak nelze opomenout, že záměr realizovat veřejný zájem v daném území se zpravidla nezapočíná až samotným výkupem či vyvlastněním potřebných pozemků nebo staveb, nýbrž zásadně již zahrnutím daného záměru do příslušné územně plánovací dokumentace, neboť právě na základě schválené územně plánovací dokumentace se tento záměr stává právně závazným z hlediska urbanistického řešení daného území a lze tak již právně posoudit konkrétní účel plánované (stavební) činnosti z hlediska veřejného zájmu a rozsahu nezbytných územních nároků pro její řádné provedení v krajině. V případě veřejně prospěšných staveb dopravní a technické infrastruktury je tento postup navíc zákonem výslovně předepsán (srov. § 170 odst. 1 zák. č. 183/2006 Sb., stavební zákon). Proto zásadně platí, že k případnému zhodnocení či znehodnocení vyvlastňovaného pozemku nebo stavby v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění, k němuž by vzhledem ke shora uvedenému nemělo být při zjištění obvyklé ceny pozemku za účelem stanovení náhrady za vyvlastnění přihlédnuto, dochází již tím, že záměr realizace veřejného zájmu, jenž zakládá účel vyvlastnění v konkrétní věci, je vyjádřen ve schválené územně plánovací dokumentaci.

31. Proto dále platí, že pro zjištění obvyklé ceny vyvlastňovaných pozemků je sice určující úvaha o celkovém stavu a účelu vyvlastňovaných pozemků ke dni podání žádosti o vyvlastnění, avšak pouze do té míry, aby oceňovaný stav a účel vyvlastňovaných pozemků nebyl ovlivněn jakýmkoli stavem územního plánování či jinými přímo souvisejícími skutečnostmi, které předmětné pozemky k okamžiku žádosti o vyvlastnění již vyhrazují pro potřeby realizace veřejného zájmu.

32. Lze tak uzavřít, že stav a účel vyvlastňovaných pozemků pro potřeby zjištění jejich obvyklé ceny, resp. ekvivalentu odnímaných hodnot vyjadřujících podstatu náhrady za vyvlastnění, v sobě zahrnuje veškeré faktory, jež vyplývají z uspořádání dotčeného území v době žádosti o vyvlastnění, a to pouze a jedině s výjimkou vlivu vyplývajícího ze samotné realizace veřejného zájmu na předmětných pozemcích, od kterého je třeba (a jedině od něho) odhlédnout.

33. Na základě shora uvedených východisek pak lze dovodit, že zjištění obvyklé ceny vyvlastňovaných pozemků ke dni žádosti o vyvlastnění ve smyslu § 10 odst. 5 zákona o vyvlastnění vyžaduje zpravidla (byť nikoli nutně vždy) úvahu o pravděpodobném určení stavu předmětných pozemků k tomuto datu za situace, kdy by se veřejně prospěšná stavba v tomto místě vůbec nerealizovala, přičemž hypotetické určení předmětného pozemku dle územního plánování je nutno zpravidla dovodit dle klasifikace sousedních pozemků spadajících z logiky řešení území do téhož makrobloku v době žádosti o vyvlastnění.

34. Zde je pak nutno uvést, že tato úvaha není sama o sobě předmětem znaleckého dokazování, navíc znalce z oboru ekonomika. Jde zde o zjištění pouze jedné ze skutečností (byť mnohdy nejvýznamnější) na základě jiných provedených důkazů (zejm. o zjištění stavu daného území a vývoje územního plánování na něm), jež mohou mít vliv na určení náhrady za vyvlastnění a jež

zpravidla žádné znalecké dokazování nevyžaduje. Až na základě provedeného dokazování o shora uvedené skutečnosti pak může znalec (z oboru ekonomika) zjistit obvyklou cenu předmětných pozemků dle takto zjištěné posuzované kvality dotčených nemovitostí (tj. bez zohlednění jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění), kterou soud vyjádří v zadaném znaleckém úkolu.

35. V tomto směru pak je zcela správný závěr soudu prvního stupně, že v důsledku vyvlastnění byly žalobcům odňaty pouze takové pozemky, jež při odhlédnutí od jejich zhodnocení či znehodnocení v důsledku realizace veřejného zájmu měly kvalitu zemědělských pozemků určených k zemědělské rostlinné výrobě, a to vzhledem k celkovému urbanistickému (územně plánovanému) stavu dané lokality (územního makrobloku), jež má celá charakter bezezbytku zemědělský a ostatně ani nikterak nepřiléhá k existujícímu intravilánu obce Libišany či obce jiné, stejně, jak všechny ostatní okolní pozemky.

36. Vzhledem ke shora uvedeným východiskům soud prvního stupně zcela správně uložil ustanovenému znalci znalecký úkol spočívající ve zjištění obvyklé ceny předmětných pozemků ke dni [datum], aniž by se přihlíželo k jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění.

37. Obecně je pak nutno v souvislosti se znaleckým dokazováním podotknout, že zjištění obvyklé ceny věci je otázkou skutkovou založenou na odborných znalostech. Proto se důkazně vychází ze zpracovaného znaleckého posudku. Ze samotné povahy dokazování znaleckým posudkem pak vyplývá, že soud nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce, neboť k tomu soudci nemají odborné znalosti anebo je nemají v takové míře, aby mohli toto přezkoumání zodpovědně učinit, přesto soud hodnotí znalecký posudek (stejně jako jakýkoli jiný důkaz) zejména z hlediska jeho věrohodnosti způsobem uvedeným v § 132 o.s.ř. S tím souvisí i povinnost soudu zhodnotit věrohodnost znaleckého posudku právě z hlediska dodržení určujících východisek pro dané odborné zjištění tak, jak tato východiska vyplývají z hypotézy použité hmotněprávní normy.

38. V tomto smyslu odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně hodnotí závěry znaleckého posudku znalce [příjmení] [jméno] [příjmení] ze dne [datum], [číslo] o obvyklé ceně předmětných pozemků pro účely náhrady za vyvlastnění (tj. k datu [datum] bez přihlédnutí k jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění) ve výši max. 10 Kč/m² za zcela věrohodné, když znalec vzhledem ke shora uvedeným důvodům použil správné východisko, že obvyklou cenu předmětných pozemků bez přihlédnutí k jejich zhodnocení nebo znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění je nutno zjistit jako cenu, za kterou se obchodují (resp. k rozhodnému datu obchodovaly) pozemky zemědělské.

39. V tomto směru je nutno podotknout, že zjištění obvyklé ceny vyvlastňované nemovitosti bez zohlednění jejího zhodnocení či znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění nikterak nevylučuje, aby obvyklou cenu takové nemovitosti ovlivňoval i jistý spekulativní cenový aspekt vyplývající z možnosti určitého dohledného zhodnocení pozemku v důsledku očekávatelné změny územně plánovací dokumentace (např. v důsledku očekávatelného rozrůstání intravilánu obce apod.), nebýt prosazené realizace veřejně prospěšného zájmu. Je potom na znalci, aby tuto možnost rovněž ověřil a při určení obvyklé ceny předmětného pozemku ke dni zahájení vyvlastňovacího řízení ji zohlednil a své zjištění v tomto směru ve svém posudku věrohodně vysvětlil. Zároveň je však i z prostého laického hlediska zjevné, že takovýto spekulativní vliv na cenu pozemku zde může být pouze tehdy, pokud jsou v daném místě a čase na trhu opodstatněné indicie o tom, že ke změně územního určení pozemku by bylo bývalo mohlo (nebýt realizace veřejně prospěšného účelu) reálně a v dohledné době dojít. Pakliže však takováto možnost spočívá pouze v ryzí eventualitě, že možná někdy v budoucnosti při případné změně řady okolností by snad mohlo být jednou možné (nebýt realizace veřejného zájmu) využít danou nemovitost k jinému účelu, nemůže se jednat o žádnou zvláštní kvalitu takové

nemovitosti, nýbrž jde v zásadě o obecnou vlastnost každé nemovitosti jako předmětu územního plánování, a tedy evidentně bez zvláštního vlivu na její cenu.

40. Pakliže ustanovený znalec žádný takovýto spekulativní cenový aspekt u předmětných pozemků neshledal, nelze považovat takové znalecké zjištění za nevěrohodné, když, jak uvedeno shora, byly žalobcům vyvlastněny pozemky zemědělského charakteru, jež nepřiléhaly a dosud ani nepřiléhají k intravilánu obce, navíc obce o významu a velikosti obce Libišany, tj. obce s cca 500 obyvateli, a tudíž by ani nebylo opodstatněné tento spekulativní cenový aspekt, jenž by mohl být založen jedinečně na úvaze o zcela reálné budoucí změně územního plánování předmětných pozemků (např. v důsledku rozrůstání intravilánu obce, nebýt realizace veřejného zájmu) jakkoli dovozovat.

41. Názor žalobců, že ustanovený znalec určoval ve svém posudku tzv. úřední (tj. zjištěnou) cenu předmětných pozemků podle oceňovacího předpisu, nemá žádnou oporu ve znaleckých závěrech. Znalec naopak správně vyšel ze skutečného stavu realitního trhu se zemědělskými nemovitostmi (resp. ornou půdou) k okamžiku zahájení vyvlastňovacího řízení a dle svých odborných znalostí věrohodně uzavřel, že (prostě) zemědělské pozemky s příslušnou bonitou (aniž by u nich byl zjištěn shora uvedený výjimečný spekulativní cenový vliv) jsou na našem území (resp. k rozhodnému datu byly) v zásadě jednotně obchodovány za znalcem uvedenou obvyklou cenu 8 až 10 Kč/m².

42. Vzhledem k výše uvedenému nemá naopak pro projednávanou věc žádný význam znalecké zjištění o výši obvyklé ceny předmětných pozemků (k rozhodnému datu) s přihlédnutím k jejich zhodnocení či znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění v dodatku [číslo] znaleckého posudku Ing. [jméno] [příjmení], neboť zadaný znalecký úkol, jak uvedeno shora, neodpovídá zákonným předpokladům pro určení spravedlivé náhrady za vyvlastnění, jež v sobě zhodnocení či znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění zahrnovat nesmí. Nehledě pak na to, že ani takto zjištěná obvyklá cena předmětných pozemků by nepřesahovala již poskytnutou náhradu přiznanou žalobcům, a tudíž by žalobu opodstatnit nemohla.

43. Nevěrohodnost shora uvedeného znaleckého zjištění o obvyklé ceně předmětných pozemků pro určení náhrady za jejich vyvlastnění v rozhodném období ve výši 8 až 10 Kč/m² nelze dovodit ani ze znaleckého posudku Ing. [jméno] [příjmení] ze dne [datum] předloženého v odvolacím řízení žalobci ve smyslu § 127a o.s.ř. (tedy jako důkaz přípustný ve smyslu § 250d odst. 1 a § 205a o.s.ř., neboť pokračování ve znaleckém dokazování nemá podobu nového důkazního návrhu). Tento znalecký posudek totiž vychází, jak zdůvodněno shora, z nesprávného znaleckého zadání, když oceňuje předmětné pozemky bez odhlédnutí od jejich zhodnocení či znehodnocení v souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění, a posuzuje je jako pozemky tzv. stavební. Nehledě pak na to, že i při takto nesprávném znaleckém zadání jsou jako srovnávací hodnoty nepřiléhavě použity jednak ceny pozemků se zcela odlišným charakterem (než pozemky určené pro výstavbu veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury), jako jsou pozemky zamýšlené územně plánovací dokumentací k rezidenčnímu či průmyslovému zastavění a vhodné pro developera (tedy nikoli pro výstavbu veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury), jednak pozemky, které byly předmětem vyvlastňovacího procesu v odlišné lokalitě (tj. prakticky přiléhající k intravilánu krajského města Hradce Králové). Nehledě pak na to, že o výkupní ceně sjednané při vyvlastňování pozemků v původním vlastnictví Ing. [jméno] [příjmení] nelze vzhledem k obecně známým okolnostem vůbec věrohodně uvažovat jako o obvyklé ceně zemědělských pozemků (orné půdy) v České republice, a to bez nutnosti jakéhokoli dalšího smysluplného diskursu o této otázce. Šlo-li pak o určení ceny zjištěné podle oceňovacího předpisu, vycházela znalkyně nepřiléhavě z ocenění předmětných pozemků jako komunikace. Z těchto důvodů nelze považovat uvedený znalecký posudek za věrohodný z hlediska jeho významu pro projednávaný předmět řízení a důkazně z něj nelze vycházet. Nehledě pak na to, že tento znalecký posudek neobsahoval ve smyslu § 127a o.s.ř. doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.

44. V projednávané věci tak nenastala situace, kdy by soud měl k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry o stejné otázce a pro rozpory, které se nepodařilo v řízení odstranit, by žádný z těchto znaleckých posudků nemohl být podkladem pro rozhodnutí. Znalecký posudek vypracovaný Ing. [jméno] [příjmení] obsahuje znalecké závěry k otázce obvyklé ceny předmětných pozemků, zatímco znalecký posudek vypracovaný Ing. [jméno] [příjmení] k otázce obvyklé ceny předmětných pozemků bez zohlednění jejich zhodnocení či znehodnocení souvislosti s navrženým účelem vyvlastnění. Přičemž, jak zdůvodněno shora, pouze zadání znaleckého posudku vypracovaného Ing. [jméno] [příjmení] odpovídá hypotéze hmotněprávní normy uvedené v § 10 odst. 5 zákona o vyvlastnění.

45. Lze tak uzavřít, že v důsledku provedeného vyvlastnění byly žalobcům odňaty (prosté) zemědělské pozemky s příslušnou bonitou (resp. orná půda), a tudíž náhrada za jejich vyvlastnění jako ekvivalent odnímaných hodnot musí odpovídat tomu, aby si za tuto náhradu mohli žalobci opatřit náhradní pozemky srovnatelné kvality, tj. nové zemědělské pozemky s odpovídající bonitou (resp. ornou půdu), a to za obvyklou cenu takovýchto nemovitostí. Z provedeného dokazování rovněž vyplývá, že zjištěná (tzv. úřední) cena předmětných nemovitostí podle oceňovacího předpisu v době rozhodování o vyvlastnění (tj. k [datum], kdy došlo k pravomocnému vyvlastnění předmětných pozemků) ve smyslu § 10 odst. 4 zákona o vyvlastnění nebyla vyšší než poskytnutá náhrada.

46. Cena vyplývající ze zvláštní obliby (např. z žalobci tvrzeného dlouholetého vlastnění vyvlastněného majetku a subjektivního citového vztahu k němu) se nezohledňuje a vzhledem k subjektivní povaze této okolnosti se ani dost dobře zohledňovat nemůže.

47. Dále je pak nutno uvést, že se žalobci mylí, pokud mají za to, že předmětné pozemky je nutno pro účely náhrady za jejich vyvlastnění oceňovat podle současné cenové hladiny a nikoli podle obvyklé ceny ke dni zahájení vyvlastňovacího řízení (tj. ke dni podání žádosti o vyvlastnění). Předně je nutno uvést, že princip určení náhrady za vyvlastnění podle obvyklé ceny vyvlastněné věci ke dni zahájení vyvlastňovacího řízení vzhledem ke skutečnému stavu této věci (tj. včetně příslušné cenové hladiny) vyplývá výslovně z ustanovení § 10 odst. 5 zákona o vyvlastnění v účinném znění, tedy z právní úpravy, již se sami žalobci s ohledem na závěry uvedené v cit. nálezu Ústavního soudu ze dne [datum] ve věci sp.zn. II. ÚS 1135/14 sami dovolávají. Ze zásady použití právní úpravy určující výši náhrady za vyvlastnění účinné ke dni rozhodnutí o náhradě nelze jakkoli dovozovat (navíc v rozporu s výslovnou dikcí takto použité právní úpravy), že musí být použita i cenová hladina vyvlastňované věci až ke dni rozhodnutí o náhradě.

48. Je tomu tak ostatně i proto, že zahájení vyvlastňovacího řízení není vlastním počátkem procesu vyvlastnění, nýbrž vyvlastňovací řízení lze zahájit až poté, kdy se vyvlastniteli nepodařilo ve lhůtě 90 dnů uzavřít smlouvu o získání práv k potřebné nemovitosti ve smyslu § 5 zákona o vyvlastnění, přičemž přílohou k návrhu smlouvy je již vyhotovený znalecký posudek o obvyklé ceně vyvlastňované nemovitosti. V kombinaci se zjištěním ceny vyvlastňované nemovitosti podle oceňovacího předpisu (tj. cenou zjištěnou) v době samotného vyvlastnění zajišťuje tímto zákon o vyvlastnění splnění ústavního imperativu ochrany vlastnického práva, jež bylo vyvlastněním narušeno, a přičemž poskytnutí takto určené náhrady chrání vyvlastňovaného proti tomu, aby v důsledku vyvlastnění nesl „nepřiměřenou zátěž“. Jinými slovy právní úprava náhrady za vyvlastnění má sloužit k tomu, aby si vyvlastněný mohl obratem po narušení jeho vlastnického práva v důsledku vyvlastnění opatřit náhradní majetek odpovídající kvality, a nikoli ke spekulacím s cenovou hladinou vyvlastněného majetku v době soudního řízení o přezkumu (resp. nahrazení) správního rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o výši náhrady. I z logiky věci platí, že nelze zohledňovat zvýšení, a stejně tak ani případné snížení, ceny vyvlastňované věci v období, kdy tato věc vyvlastňovanému již nepatřila.

49. Vycházejí-li žalobci při určení náhrady za vyvlastnění z odlišných předpokladů, nejsou tyto v souladu s citovanou právní úpravou a nemají žádné logické ani zvláštní ústavní opodstatnění (tj.

ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod) z hlediska shora uvedených ústavních imperativů.

50. Pouze pro úplnost pak lze doplnit, že pro stanovení výše náhrady za vyvlastnění pozemků dotčených veřejným zájmem je nerozhodné, jaké meze z hlediska hospodaření s rozpočtovými prostředky stanoví zákon zák. č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací, pro jednání veřejných subjektů o výkupní ceně pozemků s dosavadními vlastníky při uzavření dohody o výkupu, jelikož v projednávané věci k uzavření dohody o výkupu mezi účastníky řízení (objektivně) nedošlo. Proto se náhrada ve vyvlastňovacím řízení určí podle pravidel stanovených v § 10 zákona o vyvlastnění, nikoli podle limitů omezujících veřejné subjekty při vyjednávání o možné výkupní ceně podle cit. zákona č. 416/2009 Sb.

51. Na základě shora uvedených důvodů je tedy správný celkový závěr soudu prvního stupně, že odpovídající náhrada za vyvlastnění byla žalobcům ze strany vyvlastnítele již poskytnuta na základě rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu v celkové výši 220.750 Kč a další platba žalobcům z důvodu vyvlastnění předmětných pozemků již nenáleží.

52. Obstojí též výrok napadeného rozsudku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky, jenž má oporu v ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř., když účastník se práva na náhradu nákladů řízení vzdal. Nehledě pak na to, že náklady účastníka jako státní příspěvkové organizace zřízené Ministerstvem dopravy, tedy ústředním orgánem státní správy, na zastupování advokátem v řízení, jehož předmět přímo souvisí s oblastí spravovanou ústředním orgánem státní správy, pod kterou spadá i výstavba silnic a dálnic, a to včetně právní přípravy takové výstavby, aniž by se v projednávané věci jednalo o právní problematiku zvláště specializovanou, obtížnou, dosud neřešenou, problematiku s mezinárodním prvkem, vyžadující znalosti cizího práva, event. jazykové znalosti apod., nelze považovat za náklady za účelně vynaložené (srov. též např. nález Ústavního soudu ze dne [datum] ve věci sp.zn. II. ÚS 1135/14).

53. Proto odvolací soud výroky I. a II. napadeného rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správné podle § 219 o.s.ř. potvrdil.

54. Ve vztahu k závislému výroku III. rozsudku soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení vůči státu je nutno uvést, že náhradu těchto nákladů lze podle § 148 odst. 1 o.s.ř. uložit pouze takovému účastníku řízení, u kterého nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že usnesením soudu prvního stupně ze dne 4.6.2018, č. j. 16C 65/2008-192, byl žalobce a) zcela osvobozen od soudních poplatků a žalobkyně b) v rozsahu 75%, nemá stát vůči žalobci a) právo na náhradu nákladů řízení a vůči žalobkyni b) má stát právo na náhradu pouze v rozsahu 25% nákladů, jež na ni připadají. Vzhledem k tomu, že na žalobkyni b) připadá náhrada 1/2 nákladů řízení státu spočívajících ve vyplaceném znalečném v celkové výši 7.050 Kč, má stát vůči žalobkyni b) právo na náhradu nákladů řízení ve výši 881 Kč. Tuto náhradu je žalobkyně b) povinna zaplatit ve lhůtě podle § 160 odst. 1 o.s.ř.

55. Proto odvolací soud závislý výrok III. rozsudku soudu prvního stupně změnil podle § 220 odst. 1 o.s.ř. per analogiam (srov. též nález Ústavního soudu ze dne [datum] ve věci sp.zn. Pl. ÚS 16/09 zveřejněné pod [číslo] 2010 Sb., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2013 ve věci sp.zn. 23Co 251/2012, zveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 17/2014).

56. Výrok o náhradě nákladů odvolacího řízení je odůvodněn § 224 odst. 1 o.s.ř. a § 142 odst. 1 o.s.ř., když žalobci právo na náhradu nákladů odvolacího řízení nemají a účastník se práva na náhradu nákladů odvolacího řízení vzdal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 o.s.ř. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu

prostřednictvím soudu prvního stupně. O přípustnosti dovolání rozhoduje podle § 239 o.s.ř. pouze dovolací soud.

Nebude-li povinnost stanovená tímto rozsudkem splněna dobrovolně, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh.

Praha 19. září 2019

JUDr. Pavel Tůma Ph.D.
předsedkyně senátu